

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. להכרזה 2.
- ב. משלשין בממון ואין משלשין במכות ... כל אחד ואחד לוקה ארבעים 2.
- ג. אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו את עצמן כיצד ... היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה או ההורג זה היה עמנו אותו היום... אין אלו זוממין אבל אמרו ... הייתם עמנו ... הרי אלו זוממין 2.
- ד. באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם יהרגו 4.
- ה. באו שנים ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו והלא במערב בירה עמנו הייתם חזינן אי בדקיימי במערב בירה מיחזא חזו למזרח בירה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין 5.
- ו. בסורא בצפרא בחד בשבתא ... ובאו שנים ואמרו בפניא בחד בשבתא עמנו הייתם בנהרדעא חזינן אי מצפרא לפניא מצי אזיל מסורא לנהרדעא לא הוו זוממין ואי לאו הוו זוממין 5.
- ז. באו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא הרג פלוני את הנפש ולא עוד אלא אפי' אמרו ערב שבת הרג פלוני את הנפש נהרגין 5.
- ח. באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני ... אין אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא 6.
- ט. וכן לענין תשלומי קנס 7.
- י. אם היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו 7.
- יא. אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין 8.
- יב. לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין 8.
- יג. אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין ומנין אפי' מאה 9.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

יד. ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה.....10

דף ה.

א. להכרזה

עדים זוממים צריכין הכרזה¹, והיאך היא ההכרזה שלהן, כותבין ושולחין בכל עיר ועיר פלוני ופלוני העידו בכך וכך והוזמו והרגנום, או לקן בפנינו או ענשנו אותן כך וכך דינרין, שנאמר (דברים יט פסוק כ) וְהַנְּשָׁאֲרִים יִשְׁמְעוּ וַיִּירָאוּ.

ב. משלשין בממון ואין משלשין במכות ... כל אחד ואחד לוקה ארבעים

כבר התבאר לעיל דף ג. שעדים זוממים², אם העידו במלקות לוקה כל אחד מהן כשאר מחוייבי מלקות, ואומדין כחו ומלקין אותו.

ואם העידו לחייבו ממון משלשין הממון ביניהן לפי מנין העדים, כל אחד ואחד יתן חלק המגיע לו ואין לוקין במקום תשלומין.

ג. אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו את עצמן כיצד ...
היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה או ההורג זה היה עמנו
אותו היום ... אין אלו זוממין אבל אמרו ... הייתם עמנו
... הרי אלו זוממין

¹ רמב"ם הלכות עדות פרק יח הלכה ז
² רמב"ם שם הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

מי שהעיד בשקר³ ונודע בעדים שהעיד בשקר זהו שנקרא עד זומם, ומצות עשה לעשות לו כמה שרצה לעשות בעדותו להבירו, במה דברים אמורים בעדים שהוזמו, אבל שתי כתות המכחישות זו את זו ואין כאן עדות אין עונשין את אחת מהן, לפי שאין אנו יודעים מי היא הכת השקרנית.

ומה בין הכחשה להזמה, ההכחשה בעדות עצמה זאת אומרת היה הדבר הזה וזאת אומרת לא היה הדבר הזה או יבא מכלל דבריה שלא היה, וההזמה בעדים עצמן ואלו העדים שהזימום אינן יודעים אם נהיה הדבר או לא היה.

כיצד עדים שבאו ואמרו ראינו זה שהרג את הנפש או לוח מנה לפלוני ביום פלוני במקום פלוני, ואחר שהעידו ונבדקו באו שנים אחרים ואמרו ביום זה ובמקום זה היינו עמכם ועם אלו כל היום, ולא היו דברים מעולם לא זה הרג את זה ולא זה הלוח את זה הרי זו הכחשה, וכן אם אמרו להם היאך אתם מעידים כך וזה ההורג או הנהרג או הלוח או המלוח היה עמנו⁴ ביום זה

³ רמב"ם שם הלכה ב

⁴ קשה דמנין לו לרבינו דאם הוים לעדים ולמלוה וללוה שאמר עמנו הייתם אתם ואלו דלא הויה הזמה הא בפ"ק דמכות (דף ה' א) לא אמרו אלא עד שתסרה גופה של עדות או עד שתשקר גופה של עדות דהיינו גופן של עדים וכיון דאמר להם עמנו הייתם הרי הוסרו העדים ואף על פי שאמר ג"כ ללוה ולמלוה שהיו עמהם מאי איכפת לן עד שתאמר בשביל כך דלא מיקרי הזמה ומדברי הטור בח"מ סימן ל"ח משמע כך שכתב ומה יש בין הכחשה להזמה הכחשה אינה בגוף העדים כו' והזמה בגוף העדים שאומרים באותה שעה שאתם אומרים וכו' נראה דכיון דאמרו לעדים עמנו הייתם אף על פי שאמרו ג"כ ללוה ולמלוה שהיו עמהם מ"מ הזמה מיקרי ועוד נראה כן מהטעם שנתן שם ומפני זה האחרונים נאמנים כיון שמעידים על גופן של עדים והם אינם נאמנים על עצמם לומר לא עשינו כך וכך והוי כאילו העידו עליהם שהרגו את הנפש או שחללו את השבת ע"כ משמע לפי זה הטעם דאפי' שהכחישו להם שהלוח והמלוה ג"כ היו עמהם כיון שהכחישו להם הוי כאילו פסלום בגזלנותא או בדבר אחר גם שם לא הונח לי בדברי הטור ז"ל למה הוצרך לתת טעם זה כיון דבגמ' אמרו דהזמה הוי חידוש כמו שנוכר בפרק מרובה (דף ע"ב ב) ופרק זה בורר (דף כ"ז א) משמע דאין לדבר טעם מיהו לזה ז"ל דהטור סבירא ליה דמה שהוזכר כן בגמרא הוא אליבא דרבא דאמר עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל אבל אביי דקי"ל כוותיה דאית ליה דלמפרע הוא נפסל לית ליה חידוש אלא דסובר דיש בדבר זה טעם והוא הטעם שנתן הטור אבל אין דעת רבינו כן אלא דבהא לא פליג אביי ארבא דאפילו אביי מודה דהוי חידוש ואין בדבר טעם ומפני שהוא סובר כן יש מקום למ"ש דבעינן הזמה לעדים לבד ולא שישתף עמהם ללוה ולמלוה וכמ"ש בסוף דבריו שהעדים שהזימום לא השגחיהו על עצמה של עדות כלל כו' דהוא סובר דמ"ש בגמ' עד שתסרה גופה של עדות פירושו שיוסרו העדים לבד ולא שישתף עמהם דבר אחר דכיון דההזמה חידוש ואין בה טעם אין לך להוסיף עליה דאילו היה סובר הטעם שכתב הטור אין מקום למ"ש דכפי טעמו של הטור אפילו שישתף עם העדים הלוח והמלוה מיקרי הזמה ומ"מ איני יודע הכרח נכון לרבינו כדי שישמוך עליו. אחרי כתיבי ראיתי בפסקי מהר"י ז' לב ז"ל חלק ב' סימן ס"ג סובר דאית ליה לרבינו דהיכא דאמר עמנו היו הלוח והעדים במקום פלוני דהוי הזמה ולדעתו מ"ש רבינו עמכם ועם אלו הוא משום דלא שנו המקום שאמרו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

במדינה אחרת, הרי זו עדות מוכחשת שזה כמי שאמר לא הרג זה את זה ולא זה הלוח את זה שהרי עמנו היו ולא נהיה דבר זה וכן כל כיוצא בדברים אלו.

אבל אם אמרו להם אנו אין אנו יודעים אם זה הרג זה ביום זה בירושלים כמו שאתם אומרים או לא הרגו, ואנו מעידים שאתם עצמכם הייתם עמנו ביום זה בבבל, הרי אלו זוממים ונהרגין או משלמין, הואיל והעדים שהזימום לא השגיחו על עצמה של עדות כלל אם אמת היה או שקר.

ד. באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם

יהרגו

זו שהאמינה תורה⁵ עדות האחרונים על העדים הראשונים גזירת הכתוב הוא, אפילו היו העדים הראשונים מאה ובאו שנים והזימום ואמרו להם אנו מעידים שאתם המאה כולכם עמנו הייתם ביום פלוני במקום פלוני הרי אלו נענשין על פיהם, שהשנים כמאה ומאה כשנים, וכן בשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אין הולכין אחר הרוב אלא דוחין את שתיהן.

כשם שהשנים⁶ מזימין את המאה אם העידו המאה בבת אחת, כך הן מזימין אותן אפילו היו המשים כת ובאו שנים אחר שנים, כיצד כת שהעידה על ראובן שהרג את שמעון בירושלים ובאו שני עדים והזימוה, ובאת כת שניה והעידה אותה עדות עצמה שראובן הרג שמעון בירושלים ועמדו אותן השנים והזימוה גם זו הכת השניה וכן השלישית וכן הרביעית אפילו מאה כולן הן נהרגין על פי אלו השנים.

באותו המקום שאתם אומרים שם היינו אבל שנו המקום ואמרו במקום אחר הייתם עמנו אפילו שיאמרו הלוח גם כן הוי הזמה ודחק עצמו הרבה בלשון רבינו יע"ש. והכריח כן ממאי דאמרינן בפרק מרובה (דף ע"ג ב) דאפכינהו ואזמינהו. ול"נ לתרין דשאני התם שהם דברים חלוקים שאומר אותו יום עמנו הייתם במקום פלוני וביום אחר היה הדבר והיה בהפך וההזמה הוי לחוד וההכחשה לחוד ולכך מהני התם הזמה אף על פי שהיה עמה הכחשה משא"כ כאן וקל להבין. ומ"ש הרב"י בסימן ל"ח דמ"ש הטור בגוף העדות צריך לגרום בגוף העדים נ"ל דאין לשבש הספרים בשביל כך דהטור נמשך אחר לשון הגמ' שאמר בפ"ק דמכות גופה של עדות ופירש"י ז"ל שם גופן של עדים. לח"מ שם.

⁵ שם הלכה ג

⁶ שם פרק ב הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

ה. באו שנים ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו והלא במערב בירה עמנו הייתם חזינן אי כדקיימי במערב בירה מיחזא חזו למזרח בירה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין

שנים שהעידו⁷ ואמרו במזרח הבירה הרג זה את הנפש בשעה פלונית ובאו שנים ואמרו להן במערב הבירה הזאת הייתם עמנו בעת הזאת, אם יכול העומד במערב לראות מה שבמזרח אינן זוממין, ואם אינו יכול לראות הרי אלו זוממין ואין אומרין שמא מאור עיניהם של ראשונים רב ורואין מרחוק יתר מכל אדם.

ו. בסורא בצפרא בחד בשבתא ... ובאו שנים ואמרו בפניא בחד בשבתא עמנו הייתם בנהרדעא חזינן אי מצפרא לפניא מצי אזיל מסורא לנהרדעא לא הוו זוממין ואי לאו הוו זוממין

וכן אם העידו שנים⁸ ואמרו בבקר הרג זה את הנפש בירושלים ובאו שנים ואמרו להן ביום זה בערב הייתם עמנו בלוד, אם יכול אדם להלך אפילו על הסוס מירושלים ללוד מבקר עד ערב אינן זוממין, ואם לאו הרי אלו זוממין ואין אומרין שמא גמל קל ביותר נזדמן להן וקפלו את הדרך אלא בדבר המצוי הידוע לכל משערין לעולם ומזימין אותן.

ז. באו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא

⁷ שם פרק יט הלכה א
⁸ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

הרג פלוני את הנפש ולא עוד אלא אפי' אמרו ערב שבת

הרג פלוני את הנפש נהרגין

שנים שאמרו⁹ באחד בשבת הרג¹⁰ זה את הנפש במקום פלוני ובאו שנים ואמרו ביום זה עמנו הייתם במקום אחר רחוק אבל ביום שלאחר יום זה הרגו בודאי אפילו העידו האחרונים שקודם כמה ימים הרגו הרי זה ההורג עם עדיו הראשונים נהרגין שהרי הזמנו, שבעת שהעידו שהרג עדיין לא נגמר דינו ליהרג.

ה. באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני ... אין

אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא

אבל באו¹¹ שני עדים בשלישי בשבת ואמרו באחד בשבת נגמר דינו של פלוני להריגה ובאו שנים ואמרו באחד בשבת עמנו הייתם במקום פלוני הרחוק אלא מערב שבת¹² או בשני בשבת נגמר דינו, אין עדים אלו שהוזמנו נהרגין שהרי מכל מקום בעת שהעידו עליו כבר נגמר דינו להריגה.

⁹ שם הלכה ב

¹⁰ נראה דבמכיון נקט רבא (מכות ה' ע"א) שהרג את הנפש, וכן דייק רבינו ג"כ, והוא משום, דאם מעבירה אחרת באו עדים ואמרו כי נגמר דינו, הלא קיי"ל בסנהדרין פרק נגמר הדין (סנהדרין מ"ה ע"ב) ופסקו רבינו בהלכות סנהדרין פ"ג ה"ז דאינו נהרג אלא עד שיבואו עדיו הראשונים ויעידו שנגמר דינו ויהרגוהו בידם, וא"כ אם לא באו עדים הראשונים לא חייבוהו כלום המעידים שנגמר דינו באחד בשבת, וצ"ל על כרחין דהעדים הראשונים המעידים עליו באו עכשיו לבית דין, וזה אופן רחוק, אבל ברור דאף עפ"י שנקטעה יד העדים אחר גמ"ד בכל חייבי מיתות שבתורה פטור (שם), מכל מקום פטורים עדים המוזמין, דלא יהא עדיף מאילו הרגו ג"כ פטור, דגברא קטילא קטיל, יעוין סנהדרין ריש הנחנקין (פ"ה ע"א). אולם במש"כ רבינו וכן לענין תשלומי קנס, כיצד באו שנים, והשמיט רישא דמילתא דרבא בלא נגמר דינו, הוא מכוון גדול, דהוי מצינן לומר דדוקא בגנב וטבח ומכר, דאם אודי קודם שבאו עליו עדים היה פטור, דמחייב את עצמו בקרן, לכן אף אם גנב וטבח קודם זמן שהעידו ג"כ חייבין העדים לשלם, דלאו בר חיובא הוי, אבל במקום דפטור גם מקרן, דאין שום תשלומין, רק קנס לחודיה, סד"א דכיון דאף אם יודה יתחייב לשלם אם יבואו עדים, תו לא עבדו ליה כלום בהעידן עליו לשקר מרם באו העדים, וזה מוכח מסוגיא דפרק מרובה (ב"ק דף ע"ד ע"א) במיפך והזמנה, דאף בעבד אמרינן בכה"ג, דחייבין לשלם העדים, דכל זמן שלא רמי עליה חיוב לשלם חייבו גברא דלא איתרמי עליה חיוב לשלם לבעל דינו בלא עדים, והם חייבוהו בעדות מזומם ע"פ כ"ד, כמו שהוכיחו בתוס' שם (ע"ג ע"ב ד"ה אמר), לכן השמיט רבינו רישא דמילתא דרבא, ונקיט סיפא לחודא, ודוק. או"ש שם

¹¹ שם

¹² לפי גירסת הגמרא שבידינו כך ראוי להיות לשון רבינו אבל באו שני עדים בשלישי בשבת וכו' אלא מערב שבת נגמר דינו או בשני בשבת אין עדים אלו שהוזמנו נהרגים שהרי מ"מ וכו' וכך מצאתי בנסחא מדוייקת פירוש דאולינן בתר שעת העדות וכיון דבאותה שעה נגמר דינו להריגה אין נהרגין ובסוף דבריו כך ראוי להגיה אפילו אמרו באחד בשבת גנב וטבח ומכר ובשני בשבת נגמר דינו אין העדים אלו שהוזמנו משלמין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ט. וכן לענין תשלומי קנס

וכן לענין¹³ תשלומי קנס כיצד באו שנים בשלישי בשבת ואמרו באחד בשבת גנב וטבח ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו באחד בשבת עמנו הייתם במקום רחוק אבל בערב שבת נגמר דינו אפילו אמרו [באחד] בשבת גנב וטבח ומכר ובשני בשבת נגמר דינו אין עדים אלו שהוזמו משלמין שהרי מכל מקום בעת שהעידו עליו חייב היה לשלם וכן כל כיוצא בזה.

דף ה:

י. אם היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו

כבר התבאר במסכת כתובות דף לו: שמי שהביא¹⁴ עדים על תביעתו והוכחשו מתוך עדותן, או הוזמו¹⁵, ואחר כך הביא עדים אחרים על אותה התביעה והוכחשו גם הם, וכן אפילו עד מאה כתות, ואחר כך הביא עדים אחרים ונמצאת עדות מכוונת, דנין על פיהם, ולא אמרינן כבר הוחזק התובע הזה להביא עדים שקרנים על תביעה זו ולא נאמין גם לאלו, וכי משום שהוחזק הוא לחזור אחר עידי שקר כל ישראל הוחזקו לשמוע לו להעיד שקר, אין אומרים כן אלא אמרינן סתם ישראל בחזקת כשרים הם ועדים אלו שלא הוכחשו ודאי אמת אמרו¹⁶.

אבל תביעה שבא לפנינו בשטר, ובאו שני עדים ואומרים ממנו שאל בעל השטר הזה לזייף לו שטר זה, או שטר כזה¹⁷, אף על פי שנתקיים השטר

וכו'. ונ"ל דה"ה אם גנב וטבח ומכר ונגמר דינו בשני אלא דאורחא דמילתא נקט שאין כל המעשים האלו נעשים ביום אחד ובנסחא אחרת כתוב אפילו אמרו בשני בשבת ופירש"י דכי אמרינן דכשלא נגמר דינו והוזמו משלמין דוקא בקנס משום דהוה מצי למיפטר נפשיה בהודאה ואשתכח דאינהו הוו מפסדי ליה אבל בעדות ממון פטורים שהרי לא היו מפסדינן אותו כלום אחר שהוא מחוייב ועומד ופשוט הוא. כס"מ שם

¹³ שו"ע ונו"כ הו"מ לא ד, סג א

¹⁴ סמ"ע שם יד

¹⁵ סמ"ע שם טו

¹⁶ היינו שביקש מהם שיכתבו ויחתמו לו שטר על ראובן איך שחייב לו מנה, ובשטר זה שמוציא עתה ג"כ כתוב כן איך שחייב לו ראובן מנה, ואמרינן זה ודאי זיוף הוא. סמ"ע סג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

בחזקתו אין גובין בו לעולם¹⁸, שאומרים אנו הואיל וטרח לזייף שטר זה, טרח וזייף כתיבת ידי אלו העדים, ואף על פי שקיים חתימתם היישין שמה זייף עד שלא הרגישו עידי הקיום, אלא צריך שיבואו בפנינו עידי השטר בעצמם ויעידו הם בעצמם על כתב ידם¹⁹, ואז גובין לו בו. ויש אומרים שאפילו הם עצמם אומרים שהוא חתימתן אינו מועיל, שיכול להיות שיטעו בכך, אלא אם כן זוכרים שחתמו או זוכרים ההלואה²⁰ שאז גובין בו.

דוקא שטר זה²¹ פוסלים אנו שחוששים שמה מנה היה אצלו בעל פה וירא שמה יכפור, אבל שאר שטרותיו שיש לו על אחרים אפילו מסך זה או אפילו על שמעון ואינם מזה הסך הרי הם בחזקתן, שלא הוחזק לזייף שאר שטרותיו.

אם²² לא הזכירו העדים שהזכיר להם שם הלוח וסכום המעות, אלא שבקש מהם שיזייפו לו שטר סתם, כל שטרותיו אתרעו ואין גובים בהם.

יא. אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף לב: שאין עדים זוממין²³ נהרגין ולא לוקין ולא משלמין עד שיהיו שניהם ראויין לעדות ויזומו שניהם אחר שנגמר הדין, אבל אם הוזם אחד מהן בלבד, או שהוזמו שניהם קודם גמר דין, או אחר גמר דין ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, אין נענשין אף על פי שהוזמו ונפסלו לכל עדות שבתורה.

יב. לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין

¹⁸ ללמדנו דאפילו תפס אח"כ מעצמו מהלוח הנזכר בשטר, הוזרין ומוציאין מידו, וכמ"ש בפרישה [סעיף ב/], ע"ש. ומיהו ג"כ לא קרענין ליה דילמא יברר שאינו זיוף, וכדמסיק. סמ"ע שם ד

¹⁹ דהרמב"ם סבירא ליה כשהעדים עצמם מכירים חתימת ידם לא היישין שהם טועים. וכן משמע בר"ן פרק אלו נערות [כתובות י"ג ע"ב מדפי הרי"ף] לדעת הרמב"ם, מיהו בעינן שזוכרין הלואה, דאל"כ לא עדיף שטר זה מכל שטר דעלמא, ובסתם אמרינן שזוכרין ההלואה. ש"ך שם ד

²⁰ אפילו אינן יודעין שאותה הלואה היתה מלוה בשטר, ויכול להיות שמלוה על פה היתה אותה הלואה, וגם אין עדי השטר רואים השטר עתה שיעידו על חתימתן, מ"מ מאחר שאחרים מכירים חתימת העדים החתומים, מצטרפין זה לזה וגובין בשטר זה. סמ"ע שם ה לא נהירא לי, דכיון דחיישינן לזיופא, היאך נצטרף זה לזה, ואדרבא טפי איכא למיחש שהלוח לו בעל פה ושוב פרע לו ורצה לזייף לעשות מלוה בשטר שלא יוכל לטעון פרעתי או שיטרוף לקוחות וכה"ג. ש"ך סג ג

²¹ סמ"ע סג ג

²² רמ"א ונו"כ שם ב

²³ רמב"ם הלכות עדות פרק כ הלכה א טור חו"מ לח יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

נהרג זה שהעידו עליו²⁴ ואחר כך הוזמו אינן נהרגין מן הדין²⁵, שנאמר (דברים יט פסוק יט) **פֶּאֶשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת וְעֵדֵיין לֹא עָשָׂה וְדָבַר זֶה מִפִּי הַקְּבֵלָה**, אבל אם לקה זה שהעידו עליו לוקין²⁶, וכן אם יצא הממון מיד זה ליד זה בעדותן חוזר לבעליו²⁷ ומשלמין לו.

יג. אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין ומנין אפי'

מאה

היו העדים²⁸ שלשה אפילו מאה, אם העידו בבית דין זה אחר זה והעיד כל אחד מהן אחר חבירו בתוך כדי דבור או שאמר אחר עדות חבירו ואני כמותך²⁹, והוזמו מקצתן אין נענשין עד שיוזמו כולן.

²⁴ שם הלכה ב

²⁵ וזהו שכתב רבינו אינם נהרגים מן הדין אבל עונשים אחרים יש להם כפי ראות ב"ד. רדב"ז שם

²⁶ כו'. וא"ת אי מקרא הא כתיב כאשר זמם ולא כאשר עשה ואי מק"ו הא אמרינן אין עונשין מדין ק"ו ומלקות עונש הוא והא דתנן מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין וכו' היינו כגון שעדיין לא לקה אבל אם לקה לעולם אימא לך דפטור ואפשר שזו היא השגתו של הראב"ד ז"ל. וי"ל דדרשינן מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו משמע שהרי עדיין אחיו קיים הילכך אם נהרג אין נהרגין אבל אם לקה לוקין שהרי קיים הוא אחיו וצריך תלמוד. רדב"ז שם. אפשר לתת טעם לדברי רבינו דלא אמרינן כאשר זמם ולא כאשר עשה אלא היכא דהרגו על פיהם משום דגדול עונשם מנשוא אין ראוי לתת להם מיתת ב"ד שתכפר עליהם אלא ראוי להניחם שיהיו נדונין אחר מיתה בעונשים נוראים דוגמא לדבר נותן כל זרעו למולך שהוא פטור מה שאין לומר כן בהלקו ע"פ עדותם. ועוד י"ל טעם אחר שמאחר שאלהים נצב בעדת אל אילולא שהיה חייב זה מיתה לא היה מניח הקדוש ברוך הוא שתאבד נפש אחת מישראל ומאחר שהניח הקדוש ברוך הוא לב"ד שיסכימו להרוג את זה ונהרג חייב מיתה היה הילכך אין לעדים משפט מות מה שאין לומר כן במלקות. כס"מ שם, אני אומר דטעם דברי רבנו דאע"ג דאם לקה אינו חייב מלקות מתורת כאשר זמם דאין עונשין מן הדין וליתא בחזרה (דלא שייך תירוץ ריב"א ולא תירוץ ר"י) אכתי אף במלקות קי"ל דאע"ג שלקו לוקין משום והיה אם בן הכות הרשע עיין בפרקין ה"ט דכל היכי דליכא לקיים כאשר זמם לוקה משום אם בן הכות הרשע דומיא דבן גרושה ועיין בתוס' יום טוב פ"א דמכות מ"ט והנכון כמ"ש ודוק. מרכה"מ שם, ועיין חידושי הגר"ח הלוי שם

²⁷ אפשר לחלק בין ממון למיתה דממון אפשר בחזרה וכיון שכך כך לי עשה כמו זמם וכן כתבו התוספות בריש ב"ק (דף ד'): ד"ה ועדים זוממים אהא דמני רבי חייא עדים זוממין בכ"ד אבות נזיקין וז"ל פי ריב"א דאפילו שילם ע"פ עדים זוממין חייבין דלא שייך בממון כאשר זמם ולא כאשר עשה דאפשר בחזרה ור"י מפרש דלא צריך להאי טעמא דגבי ממון מחייבין להו בק"ו דגבי ממון עונשין מן הדין והא דאמרינן במכות הרגו אין נהרגין דהיינו משום דהתם אין עונשין מן הדין עכ"ל. כס"מ שם

²⁸ רמב"ם שם הלכה ג

²⁹ טור חו"מ לח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

אבל אם היה הפסק בין זה לזה יתר מכדי דבור³⁰ שהוא כדי שאלת שלום תלמיד לרב, הרי נחלקה העדות והשנים שהוזמו נענשין והשנים האחרים שהיה בין דבריהן ודברי הראשונים הפסק אין נענשין, ואף על פי שבטלה העדות כולה מפני שהן כת אחת הואיל ונפסלה מקצתה נפסלה כולה. וי"א³¹ שזהו דוקא כשבאו שתי הכתות יחד לפני ב"ד ושיילינן להו ואמרו לאסהודי קא אתינא וקבלו ב"ד עדות הכת הראשונה, ואחר כדי דיבור קבלו עדות השניה ואח"כ הוזמו הראשונים, שלענין הזמה נחלקה העדות כיון שהעידו אחר כדי דיבור, אבל לענין העדות עצמה לא נחלקה כיון שבאו כלם כאחד ואמרו לאסהודי קא אתינא. אך אם לא ערפו בשאלת בית דין אין עדות השניים בטלה, ויהרג זה שהעידו עליו.

י"ד. ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ט. אמר הכתוב³² (דברים יז פסוק ו) על פי שנים עדים או שלשה עדים וגו', ודקדקו רז"ל³³ אם מתקיימת העדות בשנים כש"כ בשלשה ולמה פרט הכתוב בשלשה, אלא להקיש ג' לשנים מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה³⁴, ואפי' הן מאה, שנאמר (שם) עדים.

³⁰ וכתב הר"ר ישעיה מה שצריך שיעידו כולם בתכ"ד זהו דוקא כשהעידו מאליהם בלא התראת הדיינין לומר להם למיחזי קאתיתו או לאסהודי קא אתיתו אבל אם כשבאו להעיד אמר להעיד כיוננו כבר נעשו אנודה אחת בין לענין הזמה דבעינן שיוזמו כולם כאחד בין לענין שאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול שעדותן בטלה ובלבד שיראו כלם כאחד ודוקא בשאר העדים בעינן שיעידו תכ"ד לצרפם עם ב' הראשונים אבל בשנים הראשונים אף על פי שהפסקו בין זה לזה אין בכך כלום אבל אם לא הוזמו כולם או שהוזמו קודם שנגמר הדין על פיהם או שנמצא אחד מהן קרוב או פסול פטורין. טור שם

³¹ רדב"ז שם בהסבר דברי הרמב"ם וכך נראה מדברי הכס"מ שם

³² שו"ע ונו"כ לו א

³³ סמ"ע שם א

³⁴ ומעמא דקרא נדרוש שאין ראוי לכשר שיתחבר עם הפסול שממנו ילמד לשקר וכנאמר בהתחברך לרשע פרץ מעשיך, וכן קרוב שנוטה לצד קרובו כרשע יחשב בדבר זה, ולפיכך ס"ל לרי"ף ורמב"ן דדוקא אם ידעו הכשרים בקורבתן או בפסולן אבל אם לא ידעו אין עליהם אשם ולא בטלי, ורבים חולקין בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת מכות

לפיכך עדים רבים³⁵ שנמצא אחד מהם קרוב או פסול³⁶ עדותן בטלה, כשראו כאחד שנעשה צירוף, אבל אם לא ראו כאחד עדותן קיימת³⁷.

במה דברים אמורים בזמן שנתכוונו כולם להעיד, אבל לא נתכוונו להעיד תתקיים העדות בשאר, שהרי לא נצטרפו להעיד עמהם ולא למדו מנטייתן לשקר.

וכיצד בודקין הדבר, אומרים להם בית דין³⁸ כשראיתם דבר זה באתם כדי להעיד או כדי לראות בלבד, ושואלים לכולם, שאפילו אמרו הפסולין להעיד באנו, לא נפסלו הכשרים אם לא נצטרפו עמהם, ע"כ שואלים גם לכשרים אם כווננו להעיד כשהיו עמהם בשעת ראייה, וכל מי שאומר להעיד באתי מפרישין אותו, אם נמצא באלו שנתכוונו להעיד קרוב או פסול עדותן בטלה. אפילו לא ידעו זה מזה כיון שהעידו אח"כ בבי"ד יחד, בטלה עדותן לכו"ע.

אם לא באו הפסולים כלל לבי"ד אף שנודע ע"י הכשרים שהיו שם פסולין בשעת ראייה לא חיישינן שמא כווננו להעיד ונצטרפו, שמכיון שלא באו לבי"ד מסתמא למיחזי אתו. אך אם נודע גם זה שמתחילה להעיד כווננו כגון שהתרו בו כדרך עדים המתרים, או כיוצא בו שעשו גילוי דעת בשעת מעשה שרוצים להעיד³⁹, בטלו כולן אף שלא באו לבי"ד כיון שכבר נצטרפו.

ודוקא שראו כאחד בתחלת ראייתן, אבל אם אחד ראה מחלון זה ואחד מחלון זה ולא ראו זה את זה אף שהעידו כאחד ונמצא קרוב או פסול לא בטלו כולן ויש חולקין על זה.

³⁵ שעוד טעם נאמר (לפי דעת החולקין על הרי"ף הנ"ל) דפעמים שתולה ראיית העדות באומדנא, והקרוב מיד בתחלת ראייתו דין את קרובו לכף זכות ונוטה מן האמת, וכל שכן הפסול אשר למד לשונו דבר שקר, והכשרים השומעים דבריו נמשך לבם ודעתם אחריו ע"כ גזרה תורה שלא יצטרפו עמהם בתחלת ראייתן, ולכן אמרו חז"ל דרק אם כווננו להעיד יחד עם הפסולים נתבטלו אבל בלא כווננו אין כאן צירוף עם הפסולים.

³⁶ אשה וקטן וגוי אין להם דין קרוב או פסול לענין זה. נתיב"מ שם ב

³⁷ ש"ך א

³⁸ מלשון זה שאין שואלים רק לפסולים וכ"כ סמ"ע ב לדעת רש"י. סמ"ע שם ב והש"ך [סק"ג] כתב דגם לכשרים שואלים. והיינו, דאם לא נתכונו כולם להעיד הדר דינא, דהוה ליה נמצא קרוב או פסול דעדות כולם בטלה, כיון שהכשרים והפסולים לא נתכונו, תרווייהו כי הדדי נינהו ועדותן בטלה. ועיין נתיב"מ ביאורים סק"א דאף הש"ך מודה דבאם כולם נתכונו להעיד, נתבטלה העדות, אפילו לא העידו הפסולים בבית דין, מכל מקום באם לא נתכונו כולם לא נתבטלה העדות, אם לא שהעידו הפסולים [בבי"ד], אבל העידו הכשרים ולא העידו הפסולים אף להש"ך כשר.

³⁹ עיין סמ"ע ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

וי"א שאפילו כוון לראות כדי להעיד אינו פוסל אלא אם כן בא לבי"ד והעיד דתרתני בעינן כוון לראות כדי להעיד ובא לבי"ד והעיד⁴⁰.

ויש שהכריעו⁴¹ שאם הכשרים נצטרפו מתחילה יחד עם הפסולים וידעו שכוונו להעיד יחד נתבטלו אפילו לא הגידו יחד בבי"ד, ובזה לא יופסלו גיטין וקדושין שאפי' הפסולין יכוונו מ"מ הכשרים לא יצטרפו עמהן בתחילה, אבל אם תחלה לא נצטרפו יחד אז בעינן תרתני כוונה להעיד והגדה יחד בבי"ד, ואם בשעת ראייה לא כונו הפסולין להעיד ובאו לבי"ד והעידו יחד אינם פוסלין.

⁴⁰ וטעם הדבר שאם בכוון לחוד יבטל א"כ בכל גיטין וקדושין שנעשו במעמד קרובים פעמים יכוונו להעיד ויתבטלו והוי מקדש בלא עדים, אלא ע"כ דתרתני בעינן ומסתמא אם לא יקראו קרובים לבי"ד לא יבואו להעיד בבי"ד.

⁴¹ מאזנים למשפט שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

